

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

lahja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.
LETO—YEAR XX.

Z bojnega polja izprtih rudarjev

Rudarji v Penni protestirajo proti bombam za soljenje, ki jih je nabavila "openshoparska" kompanija. Baroni v Ohio ponujajo rudarjem pet dolarjev dnevne mezde. Illinoiski rudarji pričakujejo zmago. Dve kompaniji v West Virginiji sta kapitulirali. Najhujši boj bo v Penni.

Pittsburgh, 4. apr. — V tem distriktu je središče boja med rudarji in baroni mehkega premoga v Združenih državah. Dve veliki družbi, Pittsburgh Coal Co. in Pittsburgh Terminal Coal Co., sta novopovedali "open shop" in začeli mobilizirati privatno armado pobožnikov.

P. T. Fagan, predsednik tukajšnega 5. distrikta rudarske organizacije, je včeraj izjavil, da je Pittsburgh Coal kompanija poslala na ceste okrog svojih rogov, katerih ima osemnajst, privatne policijske čete z bombami za soljenje. Fagan je v imenu rudarjev odločno protestiral proti takemu postopanju kompanije. Kompanija je odgovorila, da bombe niso zdaj prvič v rokah kompanijske policije, pač pa da so regularna oprema.

W. T. Fagan, predsednik tukajšnega 5. distrikta rudarske organizacije, je včeraj izjavil, da je Pittsburgh Coal kompanija poslala na ceste okrog svojih rogov, katerih ima osemnajst, privatne policijske čete z bombami za soljenje. Fagan je v imenu rudarjev odločno protestiral proti takemu postopanju kompanije. Kompanija je odgovorila, da bombe niso zdaj prvič v rokah kompanijske policije, pač pa da so regularna oprema.

Wheeling, W. Va. — Adolph Pacifico, podpredsednik poddistriktne rudarske unije, v vzhodnem Ohio, je poročal v nedeljo zvečer, da sta dve družbi v njegovem območju podpisali pogodbo na podlagi stare mezdne lestvice.

Kemal pravi, da bodo Turki pomagali Jugoslaviji

Turška republika se zaveže z Jugoslavijo in slučaju vojne z Italijo.

New York. — Hearstovi listi so zadnji nedeljo objavili poročilo iz Beograda, ki se glasi, da je Kemal, predsednik turške republike, informiral turškega poslanika v Jugoslaviji o stališču, ki ga ima (poblanik) zavzeti v sedanjem konfliktu med Italijo in Jugoslavijo glede Albanije.

Predsednik turške republike je obvestil poslanika, da v slučaju, če izbruhne vojna med Italijo in Jugoslavijo in če Bolgarija ali Rumunija napade Jugoslavijo v zvezi z Italijo, tedaj Turčija (vsekakor v sporazumu s sovjetsko Rusijo) napade Bolgarijo, tako da Jugoslavija lahko vporabi vso svojo armado proti Italiji; obenem bo Turčija držala Grško, da se ne bo upala napasti Srbije. Kemal je prepričan, da v slučaju vojne bo Italija poražena, kajti Srbi so žilavi bojevniki, katerim Italijani niso kos.

Danke odpravijo "gospodično"

Kopenhagen, 4. apr. — Zenske organizacije na Danskem uvedejo splošen plebiscit samo za ženske, ki naj odloči, če se naziv "gospodična" popolnoma odpravi in ostane le naziv "gospa" za vse, tudi za dekleta, tako da ne bo v nazivu razlike med samskimi in omoženimi ženskami. Organizacije so apelirale na ludo, naj izpremembo sankcionira z zakonom.

ZAKAJ NI ZA STARČKE PRE-SKRBLJENO?

To vprašanje je prišlo pred državno zakonodajo po prizadevanju strokovno organizirane delavstva.

Springfield, Ill. — Država Illinois ceni vrednost lastnine in mejah države na deset milijard dolarjev. Ali lahko tako bogata država od tega ogromnega bogastva da od \$1 do 5 dolarjev starim in za delo nezmožnim ljudem podpore, da jim ne bo treba stradati ali pa oditi v ubožnico?

To vprašanje je zdaj pred državno zakonodajo in je poznano v državnem senatu kot predloga števil. 58, v državni zbornici pa kot predloga števil. 48. Ta predloga je v državni zbornici dosegla že drugo čitanje. Predloga podpira in zagovarja strokovno organizirano delavstvo, nasprotujejo ji pa zavarovalne družbe in druge velike kapitalistične korporacije.

Ta drobtina socialne zakonodaje, je tako majhna, da jo država ne bo še občutila, ko pade z bogato oblozene misle. Do starostnega zavarovanja bodo opravičeni le ameriški državljani, ki so živeli najmanj dvajset let v državi Illinois. Vrh tega morajo biti stari sedemdeset let in dobrega moralnega značaja. In če bodo dobivali še kje druge podpore, tedaj ima država pravico znižati podporo na en dolar na teden. Ako starčki prejemajo maksimalno podporo \$260 na leto, t. j. pet dolarjev na teden iz drugih virov, tedaj pa država ukine popolnoma podporo. Z drugimi besedami to pomeni, da starčki ne dobe nobene podpore.

Vsak človek z zdravim razumom razume, da je za davkoplačevalce veliko ceneje plačevati to podporo, kot pa pošiljati starčke v ubožnico. Ali zavarovalne družbe nasprotujejo celo tej drobtini iz sebičnih namenov. Te kompanije se prvič boje, da bodo imele manj zavarovanj, drugič so pa nasprotne, da bi država izplačevala to starostno podporo.

Stari in obnemogli delavci, ki so živeli pošteno skozi vse svoje življenje ali so dali vse svoje moči, da človeška družba ni poginila od hudega, naj po-mnenju zastopnikov bogatih zavarovalnih družb poginejo za plotom ali pa gredo v ubožnico. In človeška družba, v kateri prevladujejo še taki nazor, se imenuje krščanska.

Delavske družine bodo prejemale državno podporo

V izrednih slučajih se podpora izplačuje do 16. leta. — Biroj za strokovno izobrazbo bo tvoril člen med departamentom za izobrazbo in departamentom za delo in industrijo.

Sydney, Avstralija. — Delavska vlada New South Walesa je sklenila, da matere dobe za vsakega otroka pod štirinajst letom \$1.25 tedenske podpore, ako letni dohodek družine ne znesi \$1,800.

V ta sklad, iz katerega se materam plačuje državna podpora za otroke, plačujejo podjetniki šest odstotkov in pol od letne delavske mezde. Podpora izplačuje državna hranilnica in se izplačuje ločeno od soprogove mezde. Podjetniki se ne bodo mogli znositi nad oženjenimi delavci, ker ne bodo imeli nobenih koristi, ako najamejo same samske delavce.

Radio pozročil umor.

St. Louis, Mo. — Fred Huber, star 30 let, je v nedeljo zvečer ustrelil svojo 26letno ženo v prepriču glede koncertov na radio. Huber je poslušal lokalni koncert, žena je pa hotela imeti neko zunanjo postajo, nakar sta se kregala toliko časa, da je mož pograbil revolver. Huber je poslovođa nekega pokopališča.

Ampak v izrednih slučajih, ako je otrok telesno ali pa duševno znošal v razvoju, tedaj se izplačuje podpora še skozi dve leti, ali če je otrok nezmožen za delo.

Biroj za strokovno izobrazbo bo tvoril člen med izobraževalnim in delavskim departamentom. Biroj bo nadzoroval dela za mladino in bo zbiral statistične podatke.

V splošnem sodijo, da se otroci po dovršeni ljudskošolski izobrazbi lotijo nepravdega dela, mesto da bi se učili koristnih rokodelstev.

Zakon se večinoma razteza na otroke pod štirinajst let, le-

Pobožniki v premogovnih krajih pripravljeni

Državna policija ni zadoščevala premogovnim podjetnikom. — Tudi žarkometi so na svojih mestih. — Pripravljeno je vse za razredno vojno.

Pittsburgh, Pa. — Premogovni podjetniki so se dobro pripravili za dne 1. aprila, ko je potekla pogodba med premogovnimi podjetniki in rudarji. Državna policija se jim je zdela prešibka, pa so najeli privatne pobožnike, s katerimi so pomnožili svoje privatne armade. Podjetniki so računili. Dne prvega aprila preneha pogodba, unija bo podvojila svoje prizadevanje za organiziranje rudarjev in razredna vojna je tukaj.

Pittsburgh Coal kompanija, je po hvalili, da je svojo privatno armado pomnožila za šestdeset pobožnikov. Zdanjena privatna armada šteje več kot 160 mož. Druge kompanije, ki so ravnatako sovražne organizirane-mu delavstvu, kakor je Pittsburgh kompanija, so sledile njenemu zgledu. "Wall Street Journal", list bankirjev in pri-

Avstrijski premogovni baron za znižanje plače

On naglašuje, da se bodo mezde ameriških rudarjev znižale. — Skliceval se je tudi na zadovoljstvo nemških delavcev.

Sydney, Avstralija. — Avstrijski premogovni baron John Brown se je vrnil s svetovnega potovanja domov. On lastuje največ premogovnikov v New South Walesu. Njegovo prvo delo po povratku domov je bilo da je zagnal krik, da se morajo znižati mezde rudarjev.

Citiral je ameriške premogovne barone, da so rekli, da se mezde rudarjev v Združenih državah morajo znižati.

Naglasil je tudi, da ameriški kapitalisti vlagajo več denarja v podjetja v Nemčiji. Tej izjavi je dodal, da se to godi, ker se nemški delavci zadovoljujejo z mezdo od dveh dolarjev do dveh dolarjev in pol na dan, v Ameriki pa dosežejo mezde deset dolarjev na dan. Z drugimi besedami povedano, pomeni, da ameriški kapitalisti žele, da bi ameriški delavci zaslužili pa dva dolarja do dveh dolarjev in pol na dan, življenjske potrebščine bi plačevali po ameriških cenah, da bi se jim še bolj hitro osredotočevala bogastva. Take želje goji tudi premogovniški baron John Brown.

Radio pozročil umor.

St. Louis, Mo. — Fred Huber, star 30 let, je v nedeljo zvečer ustrelil svojo 26letno ženo v prepriču glede koncertov na radio. Huber je poslušal lokalni koncert, žena je pa hotela imeti neko zunanjo postajo, nakar sta se kregala toliko časa, da je mož pograbil revolver. Huber je poslovođa nekega pokopališča.

IN TAKO PADAJO ŽRTVE SEDANJEGA GOSPODARSKEGA SISTEMA.

Zastrupljen s plinom v svetovni vojni, brez dela in vedno bolehen, pa mu je življenje postalo težka butara.

San Francisco, Cal. — Joseph Mendelheim, oče štirih otrok, se je v Franciji naskal strupenih plinov na bojnih poljanah. Odkar je prišel iz vojaške bolnišnice, je bil skoraj vedno bolan. Bolezen je bila vzrok, da ni mogel delati. Naveličal se je takega življenja, kajti poleg bolezni mu je skrb za prehranitev grenila življenje. Vzel je samokres, ki mu je služil v Franciji, pa si je poglaval skozi glavo, kajti življenje je zanj postalo težko breme.

NAROCITE SI KNJIGO "AMERISKI SLOVENC!"

ČEMU TOLIKO TUJEGA VOJAS-TVA V KITAJU?

Tujezemske oborožene sile v Šangaju štejejo 40,000 mož — na vsakega tuca po en vojak. Japonci streljali na Kitajce v Hankovu. Veleadle bodo vsaka zase terjale odškodnino.

London, 4. apr. — Angleška vlada je poslala nadaljni kontingent bojnih ladij in vojaških čet na Kitajsko. Iz poročil je razvidno, da je danes v Šangaju 40,000 mož tujezemske armade — ravno toliko kolikor je tujezemskih naseljencev v Šangaju. Na ta način ima vsak misijonar in mešetar po enega vojaka za obrambo.

Šangajska tujezemska armada se po narodnostih deli takole: 14,000 Angležev, 2749 Američanov, 4000 Japoncev, 3000 Francozov. In po 200 Italijanov, Špancev, Portugalcev in Nizozemcev; ostale čete tvorijo prostovoljci med naseljenci.

Šangaj, 4. apr. — Včeraj so bili krvavi spopadi med Japonci in Kitajci v Hankovu. Japonci pomorščaki, ki so se izkročili na suho, so streljali na Kitajake delavce in ranili tri. — Nadalje poročajo o spopadu med ameriški pomorščaki in Kitajci v Cunkingju. Pomorščaki so streljali na kulje in dva ranili. — Generalna stavka v Hankovu je končana. Delavci so dobili vse, kar so zahtevali.

Ameriški biznismani v Šangaju bo včeraj poslali nov kablogram v Washingtonu. Trgovci zahtevajo, da ameriška vlada udari po kitajskih revolucijonarjih z "velikim kolom", drugače bo vse izgubljeno — za njih.

London, 4. apr. — Anglija se je odločila, da bo sama zahtevala zadoščanje za dva ubita Angleža v Nankingu. Amerika je menda informirala London, da glede nankingskega incidenta nastopi sama; Amerika ne potrebuje zaveznikov za to stvar. Japonska vlada pa sploh ni odgovorila. Kakor javljajo iz Tokia, smatra japonska vlada, da so bili izgredi v Nankingu delo neodgovorne drhali.

V Londonu je zavladala velika jeza v torijskih krogih nad Francozi. Tukaj dolže Francoze, da podpirajo kuomintangovce in vlecijo dobiček iz mrtnje Kitajcev napram Angležem in Američanom. Pariško časopisje soglasno zahteva, da se Francija ne sme mešati v britako-ameriško politiko na Kitajskem. Vse kaže, da prihaja med Anglijo in Francijo velik prepad glede Kitajske.

Mussolini odredi Italijo z britovijo!

Rim, 4. apr. — Mussolini je dejal v soboto v razgovoru z nekim švicarskim poročevalcem, da njegova prihodnja reforma bo, da si morajo vsi Italijani obriti brade, ki jih še nosijo. "U-soda me je postavila, da očistim dušo Italije," je rekel Mussolini. "Italija mora biti čista. Brada je maska svečanin humbugov in gnezdo bolezenskih bacilov, zato morajo biti čisti." Nadalje je rekel, da on ne bo biti umorjen. "Živel bom 90 let in potem izročim Italijo drugim rokam."

Nemci porušijo trdnjavo.

Köln, Nemčija, 4. apr. — Nemška vlada je zaključila, da takoj podere staro trdnjavo Ehrenbreitstein, ki dominira mesto Koblenz v Porenju. Trdnjava, ki je bila zgrajena leta 1816, mora biti porušena na temelju versajske pogodbe.

Datum v oglepju n. pr. (Mar. 31-1927) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Pomnite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PROFESIONALNI POLITIČARJI NISO PRAV NIC V ZADREGLI

Oni smatrajo take čine za navadno prikazen v starih strankah.

V Chicagu imamo med drugim tudi društvo, ki se nazivlje Društvo za izboljšanje vlade. To društvo kontrolira glasove vernikov, ki hodijo v razne cerkve in verjamejo, da morajo tako glasovati, kakor jim ukažejo duhovni. Dobe se pač verniki, ki sodijo, ako duhovni lahko skrbe za duše in jih pasejo, da so izveličane, zakaj bi še ne skrbeli, da ima ljudstvo dobre javne uradnike in vlado. To društvo torej ob času volitev svetuje vernikom, ki pripadajo k raznim cerkvam, kako naj glasujejo, da bodo izvoljeni najboljši kandidati.

Dnevnik so poročali, da je to društvo sprejelo denar kar od treh političarjev, ki pripadajo k starim strankam. Roy O. West je daroval temu društvu 4,000, senator McKinley \$2,500 in Brennan pa \$23,000. Vsi trije so imeli enake namene, ko so darovali denar društvu. West je star profesionalni političar v Chicagu. Senator McKinley je republikanec in je iskal ponovno nominacijo za senatorsko kandidacijo. Brennan je demokrat, vodja demokratične stranke in demokratični senatorski kandidat.

V Ameriki ne igra vera nobene vloge v politiki. To prav radi naglašajo vsi političarji, pa naj pripadajo k demokratični ali republikanski stranki. Tu pa vidimo, da so se obrnili kandidati obeh strank — demokratične in republikanske — z darovi na društvo, o katerem je znano, da kontrolira precej glasov onih ljudi, ki zahajajo v cerkve.

Ako vera res ne igra nobene vloge v ameriški politiki, zakaj so potem trije političarji dali precejšnje vsote društvu, ki svetuje volilec, ki obiskujejo razne cerkve? Ali so ta denar darovali zaradi tega temu društvu, da vernikom priporoči, da ne glasujejo zanje, ako sami kandidirajo v politične urade, ali zaradi tega, da ne glasujejo za kandidate, ki so njih ožji politični prijatelji, ali pri njih odločajo drugi motivi? Kdor pričakuje od profesionalnih političarjev starih strank, da so tako neumni, da zato prinašajo darove društvu, ki svetuje vernikom, pripadajočim raznim cerkvam, kako naj glasujejo ob času volitev, da to društvo nastopi ob času volitev proti njim, tedaj tak človek sodi v blaznico, kajti le človek, ki je bolan na umu, verjame, da je kaj takega mogoče.

In če kdo prime profesionalne političarje zaradi teh darov, tedaj imajo izgovor takoj pri rokah. "Eh, kaj," pravijo političarji, "tako je bilo preje in tako je sedaj, kaj se bodele spodtikali na tem, ako ste žentlemen." S takimi frazami odpravijo kritičarje, zaupanje volilcev v kandidate pa ostane neomajno, kajti ti verjamejo, kar jim je svetovalo društvo, ki natvezi volilec, da se poteguje za izboljšanje vlade.

Kandidat starih strank je lahko vse hkratu: žid, katoličan, mohamedanec, luteranec, budist ali pa brezverec, ako le volilec, s katerimi pride v dotiko, reče, da je to, kar so oni, s katerimi se slučajno razgovarja. Kandidat starih strank, ki tako postopa, ako ne bo izvoljen, bo prav zanesljivo dobil veliko število glasov. Povprečni ljudje pač radi vidijo, ako jim tuj človek pritrudi, da veruje, kar oni verujejo. Take razmere so rodile društvo, ki ne svetuje le vernikom ene vere, kako naj volijo, ampak vernikom vseh ver, kateri kandidat starih strank je zaupanja vreden.

In profesionalni političarji darujejo takemu društvu lepe darove, dasjpravno sami ne gredo mogoče nikdar v cerkev in ne dajo za verske nauke in biblijo počenega groša, ampak se zanimajo samo za to, če bodo izvoljeni ali pa obleže na volilnem bojnem polju kot politični mladiči.

Kapitalizem ne povzroča v volilnem boju le korupcije, korumpiranja volilcev, ampak ustvarja tudi breznačelnost. Čimbolj se širi breznačelno močvirje, toliko bolj kapitalizem ribari v kalnem in utrjuje svoje postojanke. Neveda, breznačelnost in korupcija so najboljše

zaveznice kapitalizma. Dokler je kapitalizmu mogoče širiti nevedo med ljudskimi plastmi, dokler mu je mogoče proglasiti breznačelnost za človeško čednost in prikrijevati korupcijo z zavajanjem ljudskih mas, toliko časa je kapitalizem nepremagljiv. Njegove postojanke prihajajo le še tedaj v nevarnost, kadar se neveda prične umikati vеди in znanosti, breznačelnost načelnosti, korupcija pa poštenosti.

SLIKE IZ NASELBIN

S. N. P. J. smatra za najboljšo bratsko podporno jednoto za Slovence.

Breezyhill, Kans. — Že leta ni bilo ničesar slišati iz tega kraja, in tako sem se odločila napisati par vrstic, da zunanji svet čita in izve, kako se imamo v naši naselbini.

Z ugodnimi delavskimi razmerami se ne morem pohvaliti. Delavske razmere so pač take kot v drugih rudarskih naselbinah. V nekaterih premogovnikih so prenehali delati že pred par meseci, v drugih so pa prenehali kasneje, kajti stavka je postala neizogibna in bo trajala najbrž skozi vse poletje.

Stavka nam ne more dosti zdaj škoditi. Spomlad je tukaj, pa gremo lahko na pašo. Pozimi bi nas stavka zadela veliko huje. Tudi za otroke je bolje, da je stavka pričelo spomladi, kot pozimi. Zdaj lahko akažejo okoli bosu in napolniti, pa jih še ne bo zeblo. To velja posebno za družine, ki imajo veliko otrok, kot jih imam jaz.

Dne 26. marca je pri nas mladinsko društvo iz Arme obhajalo proslavo ustanovitve svojega društva. Vsega je bilo obilo, kar si je pozelelo srce. Moja želja je pa, da vsa mladina na Armi in njeni okolici, ki še ni pri novem mladinskem društvu, takoj pristopi k temu društvu, da bo društvo rastle in napredovalo.

Naše društvo šteje 65 S. N. P. J. bo dne 9. aprila obdržalo svojo veselico, na katero ne vabim najljubše le članov društva, ampak vse Slovence, posebno pa člane S. N. P. J. iz Breezyhilla in okolice.

Zdaj pa še par besed o naši zadruzi. Želim, da bi bila stvar tako dobro končala, kakor je bilo povedano v "Prosveti" z dne 29. januarja, t. j., da bi nihče ne trpel škode, ki je bil delničar zadruge. Prizadete so bile nekatere velike družine, ki so skozi sedem let sodelovale. Zadruga prodajalna je bila prodana in nekatere družine so dolgovale nekaj dolarjev in zadrugi prodajalni, ker so njih prehranitelji premalo zaslužili, da bi vse naenkrat plačali, ampak prišlo je do tožbe in tako so morale prizadete družine plačati poleg tega dolga še nekaj sodnijskih stroškov. Po mojem mnenju bi se to lahko vse zlepa izravnilo in brez ustavljenja izplačila mezde. Tako bo pa izredno težko ustanoviti še kaj zadrugo prodajalno. Saj jaz ne bom tako hitro pozabila na ta dogodek. Če računim sedem let dividende in sodnijske stroške, tedaj pridem do zaključka, da sem imela okoli \$50 izgube.

Prosveti želim obilo naročnikom, ker je najbolj poudčen list za delavce. Imam tri liste, toda izmed vseh mi je najbolj všeč "Prosveta". Tudi Slovenska narodna podpora jednota je najboljša bratska podpora organizacija za Slovence v Ameriki. Nas je 9 v družini. Trije spadamo v oddelek za odrasle, ostali pa v mladinski. — Mrs. J. W. Podbelski.

Primerjanje govorov in govornikov.

Vandling, Pa. — Kmalu bo dve leti, odkar je društvo svetega Jožefa K. S. K. J. v Forest Cityju praznovalo neko visoko obletnico. Na tej obletnici sta govorila dva imenitna gospoda, in sicer Tonček iz Clevelanda in Jože iz Borovnice (Zalar). Oba sta se strašansko odrezala s svojimi spili. Posebno Jože! Ta nam je povedal, da so uradniki pri S. N. P. J. sami lumpje in sprijeni študentje, ki so prišli v Ameriko živet na delavske žulje. To je bilo steer že takrat poročano v Prosveti, ampak o lepem spilu je treba včasih ponoviti, da se prehitro ne pozabi. Takrat so delavci v Forest Cityju zasovražili take grde ob-

rekovalce in sovražijo jih še danes. Kaj takega pač ne morejo pozabiti. Kakšna je izobrazba teh ljudi!

Pred mesecem smo imeli shod Slovenske narodne podporne jednote, na katerem je govoril glavni predsednik, brat Vincent Calnkar. Ni se dotaknil ne teh dveh "izobražencev" ne K. S. K. J. v uri in pol dolgem govoru. Kdo torej napada? Kdo blati? Kdo so lumpje in sprijeni študentje? To se je jasno pokazalo pri nas in slovenski delavci v Forest Cityju si bodo to dobro zapomnili. Tega pripravljanja nam Zalar ne bo nikoli vzel. — Joseph Cebular, 24 letni naselnik v Forest Cityju.

FRIGID: DOMISLEKI

Saj poznate zgodbo o španskem kralju, ki si je v sivih letih bolan zaželel, da bi se pri življenju videl veličast svojega lastnega pogreba. In je bil priča slovesnemu obredu v katedrali, kjer so se s klonjenimi glavami zbrali posvetni in duhovni močitelji države in je nad črno krsto sredi gorečih sveč kardinal z žalostno počim glasom molil posmrtnice za dušo Veličanstva in sta dvor in narod tečala solze... Kmalu za tistim, pravijo, je kralj umrl.

Kakor konec tega kralja so smrtne ure trhlih kultur: kakor da se za svoj pokop v ornate odejavo, tako se jim usihajočim poslednje energije izživijo v formo in lepoticje, v esteticizem. Potem umro.

Dve neznatni zgodbi: o idiotu, iz Andersen-Nexoovih novel in o Laszlu Bitskeyu, mladem ogrskem poetu in samorilcu.

Sila močan je bil idiot in sila delaven, za tri hlapce je bil gospodar. Nikomur ni bil dober, nikomur zel; toda imel je posestrimo, ki se nikdar ni ločil od nje — steklenico žganja. Svoj dušni mir je srkal iz nje in svojo delovno moč. Pastir, dobričina, pa je mislil, da je od žganja idiot, izmaknil mu je steklenico in skrivaj pijačo izmenjal z vodo. Tedaj se je zgodilo nekaj neznankega: idiot je treščil steklenico ob tla, njegov obraz, prej brez izraza, je grozeče nabrekli, oči so zrastle, izstopile in zasijale in roke so se krčile in divje iskale, da bi davile in lomile; pograbil je vile izpred hlevnih vrat in takšen je hodil po dvorišču in iskal in vsi prigovori so bili zaman in vse ponudbe. Ne pomnim, kako žalostno je končal idiot; da je bilo žalostno, to pomnim.

Pa Laszlo Bitskey, poet in bohem. Strašno prazno in samotno je bilo njegovo življenje, prazna in samotna je bila izba, ki je bival v nji: uboga slamnica na tleh, vsegata miza in stol in gole, temne stene. Pa ne čisto gole — močan, trden žrebel je gledal iz ene. Kam, kam pod solnce naj se nasloni sirotin? Ni imel človeka. Bore pohištvo je vidno razpadalo, in dasi je bil poet suščen in gladen, je bil mlad in videti je bilo, da bo prej pohištva kraj ko njega. Samo ta žrebel je bil trden in močan, samo nanj se je lahko naslonil Laszlo Bitskey. Kadar je v zimskih dneh raztrgan in brez sukneje postal po redakcijah, ponujal rokopise in moledeval za honorar in se je kradoma grel pri gospodsko zakurjeni peči, pa je bilo vse zaman in se je prav tako raztrgan in brez vsega vrnil v mrzle zasnežene ulice in ni imel, kamor bi se za veter postavil, tedaj mu je kakor iz nebes naproti sijala luč: žrebel, edini prijatelj njegov, trden in dober — v trenutku bi ga rešil vsega hudega. — Čuden konec je storil Laszlo Bitskey: ni umrl na žreblju, v Donavi je umrl. Tako majhen je bil, da bremen tega sveta ni prenesel, toda velik je bil v poslednji misli: ne bom s smrtno skrunil — saj boste priznali žnjim: nelepa je smrt, še manje lepa ko roj-

stvo — ne bom skrunil edinega dobrega, ki je vse brdko življenje bil z menoj. In se je vrgel v Donavo. Potem pa so — to le mimogrede — listi z velikimi naslovi objavljali njegovo zapuščino in s tužnim srcem so pristavljali biografijam, da je škoda Laszla Bitskeva in da bi brez dvoma zrastle iz njega velik poet.

Razumem prekratne poizkuse v ogrski umetnosti, ki si prizadevajo, da bi rekvizite in kuliserijo dvignili iz neme, mrtve pasivnosti in jih dinamično spojili z življenjem človeka-igralka. Zakaj človek ni samo do tam, kamor lahko rokavice natakne, in do vizitke z družabnim naslovom; vse polno nagonov in sil je v njem, ki jih ne obseže naslov in jih rokavice ne odenejo, ki pa imajo intenzivne odnose z bližnjimi in daljnimi stvarmi v prostoru; tako intenzivne večsi, da so te stvari kakor bistven kos njegovega bitja: žganje idiotu, žrebel Laszlu Bitskeyu.

Umetnikov poklic ni, da bi se kakor kak derviš z afektom in z melodiko besede pačil pred nezanim božanstvom. Emancipirati se mora usodne zmote izza davnih dni o Bogu in stvareh in človeku vmes; razkronati mora človeka, božjega sinu, in ga vrniti naruri, ki kakor mati zver ne da in ne da otrok iz svojega naročja in jih je zato priklenila nase s tisočermi zakoni.

Princip kavalitete je dal novo smer naravoslovju in filozofiji, v psihologiji je uvedel determinizem; behavost in genialnost nam po njem nista več božja kazen ali dar, temveč dva nasprotna si rezultata sekrecije endokrinih žlez. Pravo, celo konservativno pravo se skuša prilagoditi kavalitetnemu gledanju na stvari.

A umetnost? — Bolj kakor pravo je umetnost vezana z vsakdanjim življenjem doma, na cesti, v krmi, povsod. To življenje pa je najkonservativnejši od vseh elementov družabnega dela in žitja. In kakor v njem, tako se tudi v umetnosti človek še ni povzpел do vročnega pojmovanja in ocenjevanja stvari.

Vstali so proroki novega l'art-pour-l'artizma. Očistiti hočejo umetnost vsakršnih tendenčnih prifesei, zakaj vsaka tendenca je v prostem in času bolj ali manj relativne vrednosti, prava umetnost pa je — po l'art-pour-l'artistih — samosvoj svet, vzvišen nad to relativiteto.

Pastimo na strani vobče veljavno dejstvo, da je vsakršno miselno in čustveno dogajanje relativno napram miljeju, dobi in aperceptivnim ter reaktivnim sposobnostim individua, in vzemimo čas, ko narod zaide iz kolektivne svoje običajne poti in se sleherni živec v njem in sleherni kita napne v iskanju nove poti. To so velike ure v življenju narodov, to niso ure tihih, vase potopljenih sentimentov, to je glasen čas, ko gredo ideje iz zaprašenih knjig na ulice in iščejo smeri in krčijo po trgih, čas, ko je vse življenje iz samih tendenc, spritjih med seboj — kaj bi takšna umetnost drugega ob taki veliki uri, ko da zapre svoj lokal?

Umetnost, sama sebi namenjena, ni le brez barve. To je umetnost, ki se je ceste življenja zgrubila v slepo ulico.

Mehiški banditje pobiti.

Mexico City, 4. apr. — Uradno poročajo, da so zvezne čete ujele večino banditov, ki so ubili Američana Wilkina zadnji teden. Vojaške čete so zadnji petek tudi zajele in pobile 26 banditov iz čete, katera je pred par tedni napadla in oplenila vlak s klici "Viva Cristo Rey".

Število delavk v Cincinnatiju se je pomnožilo.

Cincinnati, O. — Število delavk se je od leta 1920 v tem mestu pomnožilo za deset odstotkov. Delavke zdaj štejejo 55,000, in od teh jih 16,000 dela v tovarnah.

Ogrski premijer v Rimu.

Rim, 4. apr. — Grof Bethlen, ogrski ministrski predsednik, je danes dospel v Rim. Fašisti so ga sprejeli z velikim pompom.

IZ PRIMORJA

Ljeninova slika. V septembru lanskega leta je bila izvršena preiskava pri 26letnem G. Castellanu v Gradišču ob Soči. Castellano je Matere božje so našli orožniki kolajne z Ljeninovo sliko in za omaro pisna znanih "subverzivnih" oseb. Castellan je bil takoj izročen sodišču. Do razprave proti njemu je prišlo šele sedaj. Goriški sodni dvor je obsodil Castellana na 3 mesece in 28 dni zapora toda pogojno. Pri razpravi je bilo navzočih veliko ljudi iz Gradišča. Fašisti so izjavili, da so z obsodbo zadovoljni.

Povišana globa. Ako kdo ne plača davka vsaka dva meseca, dobi opomin. Zato, ker si opominjan, moraš plačati 6 odstotkov globe. Doslej se je za globo računalo štiri odstotke, odslej je globa povišana.

Iz Istre. Cena živini pada. Lansko pomlad je stalo par volov na sejmu 9000 lir, letos dobiš enak par za 6000-lir. Krave se prodajajo po 1500 lir. Italijanski mesarji ne kupujejo nič dražje nego po 4 do 4.50 lir za kg. — Iz raznih sel prihajajo pritožbe, koliko se zapleše v sedanjih tako bridkih gospodarskih časih. Za vsake tri pleše treba plačati eno liro. Tako gre iz žepov mladih ljudi za plesno vrtenje obilo lir, ki bi se dale lepo porabiti v domačem gospodarstvu. Razvad in zapravljajna je med istrskimi ljudstvom mnoga preveč. Fašizem pa goji plesno strast in ubija dobro društveno življenje med našimi ljudmi.

Zmešnjave. Pri izdavanju istovetnic Slovincem pišejo v goriškem občinskem uradu: "nacionalita italiana, lingua d'uso slovena, druge občine pišejo "nacionalita italiana", nekatere pravilno "nacionalita slovena". Fašistična zmešnjava. Nekateri vročekrvni gospodje težko prenašajo okolnost, da se primorski Slovenci niso že poitalijančili.

O učiteljih. Uradni list je prinesel odredbo, po kateri smejo biti v novih pokrajinah nastavljeni za učitelje le tisti, ki so tam rojeni ali pa učitelji iz sosednjih pokrajin, ki dokazujejo, da razumejo navade in jezik ljudstva. Ali bo držala ta naredba, po kateri bi mirali zapustiti Julijsko Krajino takoj številni italijanski učitelji?

V Planini pri Vipavi se pritožujejo, da ne morejo prodati svojega lanskega vinskega pridelka. Ni bilo veliko vina, ali izredno dobro je, pa vendar ne gre v denar. Vinski kupei in gostilničarji se ne preskrbe z domačo vinsko kapljico po ceni od 2 L dalje, marveč kupujejo rajši razna tuja vina dvomljive vrednosti. Tako pomaga mnogo Slovencev pri zatiranju vinogradništva na Vipavskem.

Duhovnik — didaktični ravnatelj v Cerknem. Prejšnji didaktični ravnatelj je bil nenadoma odzgan. Cerkljani so ugrabili, zakaj in povpraševali, kdo pride na njegovo mesto. Vsi so bili začudeni, ko se je pojavil duhovnik, ki je zasedel v ljudski šoli službo didaktičnega ravnatelja. Tako je službeno mesto didaktičnega ravnatelja postalo pripravno za umeščanje italijanskih duhovnikov med Slovence.

Iz reške pokrajine. V Rimu kar niso mogli verjeti, da je Reka podpisala liktorskega posojila 8,200,000 lir. Mussolini in Volpi sta poslala priznalne brzojavke in načelnik vlade je postavil Reko takoj "na dnevni red" med občine, ki so se odlikovale z izrednim prispevanjem. V rimski vladi bodo sodili, da vendar ne more biti v resnici na Reki tako hudo kakor včasih pišejo Susmel, Moise in drugi! — Na Reki se puši in pije zelo mnogo. Tobaka porabijo okoli 90,000 kg. Korist ima država in Rečani so dobri italijanski državljanji. Od tega, kar se popije, ima mesto na leto 6 milijonov lir dohodkov. "Vedeta" pregleduje te številke, pa jo je strah pred njimi. Zato naglaša, da kadijo in pijejo ondi številni tuji, ki prihajajo v deželo. Tooliko tobaka, toliko vina pa toliko liktorskega posojila! "Vedeta" je pretekli mesec trdila, da se je pričelo leto 1927. "pod naj-

ZARKOMET

Kje je kaj dobrega? Silna dolgočasnost se pase po svetu. Vse te vesti o vojnah, rebeljonih, korupcijah in samomarih postajajo strašno suhe. Nobene solj ni več v njih.

Niti to, da se Ford prekobrene s svojo šajtrgo, ni nič posebnega. Kaj pa je Ford, da se ne bi smel malo okreniti? Koliko drugih ljudi, ki niso Fordi, se je že ubilo v njegovih šajtrgah!

Niti tiata vest, da je ruski socialist dobil milijon dolarjev za svojo iznajdbo, nima "kika". Saj vemo, da je vsak milijonar bil enkrat socialist, ko še ni milijonar! Kdor ne verjame, naj vpraša Lojzeta iz metropole. Slovenski socialisti imajo milijondolarski sklad — torej so vsi milijonarji že devet let.

Grozno pusta je tudi vest, da bo Kellogg resigniral. Kellogg je že davno resigniral — kakor je Kulidž že umrl.

Novica, da bo Grdina imenovan za federalnega cenzorja za "Prosveto", je že tako stara kakor je stara tista planka, s katero je Grdina zabijal gobec sv. Vidu.

Tako torej vidite, da ni nič takega, kar bi moglo pogreti človeka. Zakaj nihče ne pleti Gada? To bi bila novica.

Pa da niso drugi časi!

Včasih so kmetje prosili Boga za dobro letino. Vsak kmet je hotel veliko pridelati. Isto manjijo je imel ameriški farmer.

Poljedelski department v Washingtonu pa danes priporoča farmerjem, naj skušajo kolikor mogoče manj pridelati! Na ta način ne bo preostanka, ki se ne da spraviti v denar. Ameriški farmer mora torej odslej moliti za točo in sušo! How's that for horse sense?

Čemu pa imamo armado?

Jaz po pojdem na Kitajsko, jaz pa pojdem na Kitajsko, gledat kaj delajo ljubice tri! Ne? Ni varno iti? Kitajci so huda zver, praviš? Jermene režejo iz ameriške kože in klobase delajo iz naših gospodov, praviš?

Punk! Jaz vzamem s seboj ameriške policaje in vojske! Zakaj jih pa imamo?

Vesti iz Moronije.

Kravji blok, Stara Avstrija. — Again they slipped! Jaz pravim, da papagaji so kutarski vajenci, ki bi radi posnemali Zarkomet, pa ga ne znajo. That's it. Papagajski posnetek so izdali 1. aprila. So it's joke on them! Tittiti! — Billy iz Kravjeja bloka.

Lepa reč!

Iz Londona poročajo, da Angličji v gornjem "štuku" ne ljubijo Jugoslovanov v prvem nadstropju. Kaj potem? Gornji Jugoslovani pa ne ljubijo gornjih Angležev. That's all there is to it. Angličji in Jugoslovani v pritličju pa nimajo nobene besede. Če bi jo imeli, bi se peščiživali na to, kar brundajo vsi oni v gornjem "štuku".

Morda že veste.

Danes so v Chicagu volitve. Te vrstice so že tiskane ob času, ko bodo začeli moronci pokladati glasove za pajace. Torej še ne vem koliko bo ustrelenih in zabodenih. Bom poročal kasneje. Upam pa, da vsi oni, ki padejo v volilni bitki, odidejo naravnost v nebesa. Saj vendar umrejo za sveto stvar...

Rečenice.

Kar hočeš, da bo dobro storjeno, stori sam.

Od tam, od kjer najmanj pričakuješ, dobiš navadno največ pomoči v potrebi.

Kar lahko blizu dobiš, ne hodi daleč. ("Moj tovariš.") — Jože Kovacich. K. T. B.

boljšimi avspicijami! — Nekateri ceste po deželi so naravnost strašne. Cesta iz Bistrice v Podgraje, ki je važna, ne zažuli več tega imena. Voziti se ne more več po njej in kmetje trpijo veliko škodo. Pa tudi mnoge druge ceste niso več ceste!

Politični pregled po Jugoslaviji

PRIPRAVLJANJE NOVE VOJNE NA BALKANU.

Rumunija se je priključila Italijansko-bolgarsko-albanskemu bloku.

(Izvirno Prosveti.)

Italijanski parlament, iz katerega so kakor znano izgnane vse nefašistične opozicijske stranke, je z vsemi fašističnimi glasovi demonstrativno ratificiral pariško konvencijo iz leta 1923, s katero priznava Francija, Anglija in Italija aneksijo ruske Besarabije potom Rumunije. Ta demonstrativna ratifikacija je vzbudila v celi Evropi veliko vznemirjenje. Na eni strani se smatra, da je to posledica angleške politike proti Rusiji, na drugi strani pa se o pravičnem povdarja, da je za to ratifikacijo dobila Italija velike predprijave v Rumuniji na ekonomskem polju ter s tem zelo ojačila svoje pozicije na Balkanu. V svojih agresivnih načrtih ustvarja imperialistična italijanska politika na Balkanu blok okoli Jugoslavije ter bariero proti Turčiji. Bliznji cilji italijanskega imperijalizma so namreč: Teritorialna osvojitve jadranske vzhodne obale do reke Save kot predpogoj za uspešno gospodarsko prodiranje na Balkan, a z druge strani teritorialna osvojitve turško-grških maloazijskih otokov in maloazijske obale. Da bi omogočila uspeh te svoje politike v ugodnem trenutku, pripravljata italijanski imperijalizem pripravno politično situacijo. Albansko - italijanski pakt je napravil iz Albanije italijansko kolonijo. Z bolgarskimi vladajočimi fašisti je sklenjena politična in vojna konvencija naperjena proti SHS in Turški republik in sedaj je sklopljena še zveza z Rumunijo, ki je istotako naperjena proti Turčiji, in posredno proti SHS državi. Italijanski - albansko - bolgarsko-rumunski blok tvori z ene strani bariero vsakim drugim gospodarskim zvezam na bližnjem zvezdu, na drugi strani pa ta blok v vsakem času lahko ogroža samostojnost balkanjskih narodov. V ozadju politike tega bloka se skriva angleška politika v Dardanelah, Mozulu in Arabiji, ki je naperjena proti suverenosti turške nacije in ki bi hotela imeti te vzhodne ključne Sredozemskega morja ravno tako trdno v rokah, kot ima Gibraltar.

Se ni poteklo 10 let od svetovne vojne pa se že pripravljajo nova. Samo zavednost in organizacijska odločnost delavcev in kmetov lahko preprečijo nove vojne, ki bodo strašnejše od vseh prejšnjih.

Bivši albanski predsednik opozarja zvezo narodov na novo vojno nevarnost.

Fan Noli, bivši predsednik vlade v Albaniji, je poslal ligi narodov sledečo brzojavko:

Uljedno opozarjam Svet zvez narodov na sledeča vprašanja: Ahmed Zogu je leta 1924 na čelu jugoslovanske vojske vdrl v Albanijo, prisvojil si oblast in se proglasil za predsednika republike. Nitič je priznal v intervjuju, ki je objavljen v "Matinu" od 16. februarja, da so on in njegova vlada organizirali in financirali to podjetje. Pakt lige narodov dovoljuje svojemu članu Jugoslaviji, da napade Albanijo, ki je tudi član zveze narodov in ki je preslaba, da bi se sama branila. Ali pakt dopušča, da Jugoslavija vsili albanski režim terorja?

Mussolinijeva Italija vsili narodu, ki ga terorizira tisti Ahmed Zogu, Italijansko-albanski pakt in Italijanski protektorat. Ali določbe lige narodov dovoljujejo svojemu članu Italiji, da uniči neodvisnost drugega člana, Albanije, in ga spremeni v kolonijo?

Italijansko albanski pakt pomeni invazijo imperialistične Italije na Balkanu. Prej ali slej bodo balkanjski narodi prišli pred dilemo, ali se ukloni pod italijanskim imperijalističnim jarmom, ali boriti se za svojo svobodo, kar je bolj gotovo, a to pomeni vojno na Balkanu in v Evropi. Ali določbe lige nar-

dov dopuščajo svojemu članu Italiji, da izziva s svojim razruševalnim delom novo balkansko in evropsko vojno?

Ter navsezadnje — z ozirom, da so omenjena fakta v nasprotju z besedilom in duhom pakta lige narodov — kakšne so mere in koraki napravljeni od strani lige narodov proti flagrantni kršitvi pakta, ki so jo izvršile države članice na škodo drugih držav članic?

Ta vprašanja postavlja albanski narod, ki gleda, kako postaja njegova zemlja italijanska kolonija, pod zaščito lige narodov. Ta vprašanja stavlja drugi balkanjski narodi in drugi narodi, ki jim preti ista nevarnost. Tudi jih postavljajo vsi miroljubni in antiimperijalistični demokrati celega sveta. Ako liga narodov odgovori z molčanjem, kot je bilo doslej, bodo oni primorani sklepati: Da se je liga narodov odrekla svoje mirovne misije in da je Wilsonovo zastavo zamenjala za Mussolinijev snop in črno srjaco. Groteskni in tragični konec vzvišenega človeškega sna! Ako ne mara liga narodov delati na tem, da spremeni preveč nevarni položaj, ki ga je napravil italijansko-albanski pakt, da vrne mir na Balkan s tem, da restavrira albansko neodvisnost, ter reši balkanske narode slabe misli o invaziji in o neizogibni vojni. Fan Noli, bivši predsednik vlade albanske republike. — (Po belgrajski "Politiki").

Transevropski ekspres preko Jugoslavije.

Pred kratkim se je v Baden-Badenu vršila konferenca železniških strokovnjakov, ki so razpravljali o novem voznom redu, ki stopi v veljavo dne 15. maja. Konferenca je pri tej priliki sklenila, da se prvič uvede direktni ekspresni vlak iz Londona preko Nizozemske, Nemčije in Jugoslavije na Grško in na orijent. Ekspresni vlak, ki odhaja iz Londona, bo imel v svoji kompoziciji dva oddelka; eden bo vozil v Atene, drugi pa bo preko Sofije in Carigrada vezal London z orijentom. Ta transevropski ekspres bo znatno skrajšal čas potovanja. V naši državi bo ta ekspres vozil preko Jesenic, Ljubljane, Zagreba in Beograda do Niša, drugi oddelek pa preko Skoplja v Atene. V Ljubljano bo ta vlak prihajal ob 8.35, v Beograd pa ob 21. zvečer.

Stanovanske razmere v Mariboru.

Društvo stanovanskih najemnikov za Maribor in bližnjo okolico je z dovoljenjem stanovanskega sodišča I. stopnje v Mariboru napravilo izvleček iz vseh, še nerešenih prošenj za dodelitev stanovanj. Te podatke je še kontroliralo z ustnimi podatki interesentov tako, da more sedaj objaviti precej zanesljivo statistiko. Nerešenih prošenj za dodelitev stanovanj je bilo dne 31. januarja 873. Vsi prosilci skupaj imajo 2747 družinskih članov. Na stranko pridejo tedaj povprečno 3 člani. To je umljivo, ker tvori večino proselecev mladoporočenci. Je pa tudi mnogo družin z več člani in ena družina z desetimi člani je celo brez stanovanja. Od proselecev je 27 vobče brez stanovanja (v drvarnicah, kletih, podstrešjih, celo v hlevih), 416 jih biva v podnajemu, in sicer 293 v Mariboru, 123 v okolici, ostali pa stanujejo v nezdravih ali pretesnih stanovanjih, deloma tudi pri svojih starših ali bližnjih sorodnikih. Niso redki primeri, ko stanujeta dve družini v sobi s šteditnikom.

Smrtna nesreča pri delu.

V okolici Goričeve vasi pri Ribnici je smrtno ponesrečil posestnik Janez Prelesnik, ko je v gozdu napravil drva. Pri delu se je prevrnil težak hloč, ki je Prelesnika s tako silo pritisnil na trebuh, da je nesrečni mož drugo jutro podlegel težkim notranjim poškodbam. Ponesrečenec zapušča ženo in pet nedoletnih otrok.

Nesreča pri delu.

Martina Roškarja iz Polic pri Gornji Radgani so te dni podirali staro črešnjevo drevo, ki

Ameriške knjižnice

Knjižnice so obstojale že v pradavnih dobah starega veka. V starem Egiptu in Perziji so zbirke arhivov smatrali za posvečene in shranjali so jih v velikih svetiliščih. Glavna židovska knjižnica se je nahajala v Jeruzalemskem templju, ki je bil vpepeljen, ko so Rimljani zasledili Jeruzalem. Najslavnejša izmed starodavnih knjižnic se je nahajala v Aleksandriji. Vsebovala je baje 700.000 zvezkov. V četrtem stoletju po Kristovem rojstvu je bilo v Rimu 26 invazij barbarskih kakov tudi mnogo privatnih zbirk — vse to se je izgubilo tekom invazij barbarskih tolpa, ki so se spustile v Italijo za časa preseljevanja narodov. Za časa odkritja Amerike je bilo v Evropi mnogo velikih knjižnic.

Prva ameriška knjižnica je bila ustanovljena takoj po prihodu Puritancev v Massachusetts. Harvard College Library je bila osnovana l. 1638, Philadelphia Library pa l. 1731. Ali še l. 1820 je največja ameriška knjižnica imela le 12.000 zvezkov in povprečna mestna knjižnica je redkokdaj imela čez 500 knjig.

Prva knjižnica za brezplačno izposojevanje knjig (circulating library) je bila ustanovljena l. 1833 v državi New Hampshire. Nekoliko let kasneje je mnogo držav pooblastilo mestne občine, da smejo nalagati davke za pokritje stroškov izposojevalne knjig. Velike knjižnice so bile osnovane v New Yorku, Bostonu, Washingtonu in Chicagu. Radodarni bogati prispevki za knjižnice so pomagali k temu razvoju. Andrew Carnegie sam je podaril za knjižnice čez 60 milijonov dolarjev in večina njegovih darov je bila dana pod pogojem enakovrednih darov iz drugih virov; to je dalo velik razmah k razvoju knjižničarstva. Ustanovljene so bile šole za vzgojo strokovnih knjižničarjev.

L. 1876 je bilo ustanovljeno ameriško knjižničarsko združenje (American Library Association), organizacija knjižničarskih upraviteljev, knjižničarjev in vzgojevalcev. "Vsesplošna izobrazba potom knjig za vsakogar" je geslo te organizacije. Ona preiskuje potrebe in pogoje za knjižnice v Združenih državah, proučava zakone o knjižničarstvu in podpira delovanje za poduk odraslih. Izmed raznih publikacij te organizacije jih je mnogo, ki razpravljajo o potrebah tujerodnih čitateljev raznih narodnosti.

V kontinentalnih Združenih državah in Kanadi je bilo lani 6524 javnih knjižnic, imajočih skupaj čez 68.500.000 zvezkov. Okolo 238.000.000 zvezkov je bilo vročenih čitateljem v enem letu, kar pomenja po dve knjigi za vsakega prebivalca. Skupni strošek za javne knjižnice je lani znašal čez 37 milijonov dolarjev. Našlo pa se je, da le 56 odst. vsega prebivalstva živi v delokrogu javnih knjižnic, dočim ostali del prebivalstva, namreč čez 50 milijonov ljudi nima nikake prilžnosti za pohajanje javnih knjižnic. V Združenih državah imamo 3065 counties in od teh 1135 nima nikake javne knjižnice znotraj svojih mej. Ta neenakost knjižniških prilžnosti med mestom in deželo je važen problem, ki dokazuje potrebo po nadaljnjem razvoju knjižnic. Preiskave

pa je obviselo ob drugem vejevju. Lastnik gozda in njegov sosed Jakob Vogrinc sta zaradi tega prežagala deblo, ki se je nenadoma prelomilo in Vogrinc s tako silo pritisnilo k tlom, da je mož valed težkih notranjih poškodb kmalu nato umrl. Pokojnik zapušča ženo in šest nepreskrbljenih otrok.

Dremavica v Jugoslaviji. Iz Jagodine poročajo, da se nahaja v tamkajšnji bolnici neki 26letni seljak, ki je dne 27. februarja, na dan svoje poroke zaspal in ga doslej niso mogli zbuditi. Zdravniki mu posvečajo vso pozornost, da ga obdrži pri življenju.

so tudi dognale zanimivo dejstvo, da štiri mesta s prebivalstvom od 25.000 do 100.000 in 55 mest s prebivalstvom od 10.000 do 25.000 nima nikakih javnih knjižnic.

Javna knjižnica v Ameriki je najvažnejša vzgojevalna ustanova poleg ljudske šole. Dostikrat jo nazivajo "ljudsko univerzo", ker nudi vsakemu priliko do izobrazbe, enakovredne oni, ki jo nudi vseučilišče. Vse obširno polje moderne znanosti je zastopano po knjigah, ki si jih vsakdo more brezplačno izposojevati od teh knjižnic.

Da si človek izposoje knjige, ni nič drugega potrebno kot podati kak dokaz o svoji osebni odgovornosti ali pa k večjemu položiti malo jamščino za povrnitev knjige. Za obisk knjižnice in čitanja knjig v sami knjižnici pa ni treba nikakega priporočila ali predstavljenja.

Knjižničarji radi pomagajo z nasvetom, ako kdo želi proučiti kako posebno stroko, in mu pokažejo najbolj enostavne ali najvažnejše knjige v to svrhu. Radi tudi nasvetujejo glede nakupa knjig za domači poduk ali za podarilo.

Knjižnice posojujejo knjige za zunanjo rabo navadno za dva tedna, ali ta doba se običajno more podaljšati (renew) za nadaljna dva tedna. Večina javnih knjižnic ima dva oddelka, za odrasle in otroke.

Dobra in dalečna knjižnica skuša biti na uslugo vsem slojem prebivalstva. Dostikrat ima knjige v materinščini tujerodnih skupin v dotični naselbini.

Kjerkoli se v kakem mestu nahaja večja tujerodna skupina, se javna knjižnica potrudila nabaviti knjige, spisane v jeziku te skupine. Največ je to odvijano od tujerodne skupine same. Ako nikdo izmed te skupine ne zahteva takih knjig, knjižničar ne more znati, da obstoja potreba po tujejezičnih knjigah. Rojaki v večjih naselbinah naj stopijo v zvezo z javno knjižnico in naj se posvetujejo s knjižničarjem o potrebi nakupa knjig v njihovi materinščini.—F. L. I. S.

L. Andrejev: HOREOGRAFIJA

Horeografija je umetnost in vrhu tega še sveta umetnost. To je znano vsakomur. Tako onim, ki niso študirali v semenišču, kakor tudi tistim, ki niso študirali vobče nikjer. Le-tem je še posebno dobro znano.

Zakaj je horeografija umetnost, ne vem, a prav rad verjamem, da je res umetnost, kajti imamo pač različne umetnosti.

Billi so časi, ko so razen drugih podobnih načinov telesnih naslad smatrali za umetnost celo to, če je znala služkinca svojo gospodo dobro ščegetati po podplatih. Kako bi torej ne bilo moč smatrati za "sveto umetnost" tudi tega, če ščegetajo najelegantnejše nožice plesalk najboljčutljivejše koticke naše duše? Seveda je to mogoče.

V svojem življenju sem bil nekajkrat na baletu. Zatorej vam lahko povem, kako prav za prav gre ta stvar.

Najprvo stopijo ljudje k blagajni in se iznebijo denarja, ali prisluzenega, ali pa na kak drugi način pridobljenega. Za ta denar dobi vsak svoj sedež. Ko vsi posedejo in nastavijo kukala na oči, začne igrati godba in zastor se dvigne. Na odru stoji naslikano drevje, po odru pa se sučejo čudne postave, naše mlajne kakor na pustni torek. Krilijo z rokami, poskakujejo ter begajo z enega konca na drugi konec odru. Vse to pa delajo molče.

Vobče ste pa vajeni, da ljudje, ki jih gledate, govorijo. Zato pričakujete, da izpregovorijo tudi ti, kakor hitro jih godba prestane motiti. A godba svira kar svojo pot naprej in tudi oni molčijo kar naprej.

Menda že mora biti tako, da godba nepretrgoma igra, oni pa da mahajo in krilijo z rokami na vse strani ter molčijo. Če se ozrete na druge gledalce, vsi kukajo v kukala in tudi molčijo.

Med tem in med onimi na odru je najbrže nekak tajni sporazum. Vi pa tega seveda ne veste in zato vam postaja nekam mučeno, "prav kakor bi se nečesa sramovali.

Zdajci pa jo pribriše izza kulis zastaven dečko ter jame molče poskakovati in odsakovati. Kadar skoči kvišku, potolče po večkrat z ного ob ного ter brca od sebe zdaj z levo zdaj z desno, kakor da sta mu obe odveč.

Vi menite, da je ta skakljajoči mladenič od rojstva nem, nezmožen za vsako delo ter da hoče s tem svojim poskakovanjem le ponazoriti ubupno in zmešano stanje svojih misli.

Vesni je tako. Ko sem bil še otrok, sem tudi jaz tako odsakoval, ko so mi stivali iz rok steklenico s terpentinom, ki sem ga hotel izpiti.

Nesrečen je nehal skakati. Nato so mu jeli vsi gledalci ploskati. A še vedno molče — jim je šlo menda do srca.

Posamezniki pa, ki jim skoro gotovo še ni zadostovalo, kar je dokazoval ta človek, so zaklicali po latinsko:

— Bis! Bis! Bis!

Nato je fant še nekajkrat poskočil, kakor bi hotel reči: Le pogledjte me, saj sem dober človek in sem prav rad vesel. Da me je pa Bog kaznoval z nemostjo, tega nisem jaz kriv.

Kakor se je izkazalo, je bilo tam več takih nesrečnežev. Komaj se je namreč utegnil kakih dvajsetkrat zavrteti na mestu, to je prilično tako, kakor če psa oša piči v nos — je zdajci pričela mlada ženska, ki je bila prej ko ne silno ubožna. Oni je bil vsaj oblečen, ta pa je imela noge, roke in prsi popolnoma gole. Le tam na sredi je ostalo še nekaj oblaciča, ki ga menda niso hoteli vzeti v zastavljalnici, gotovo zato, ker je bilo premajhno.

Tudi ta je bila nema in čisto gotovo zaradi tega ni mogla najti nikakega dela. Tudi ona je začela žalostno poskakovati, privzdigujoč zdaj levo, zdaj desno nogo v zgovoren dokaz svojega siromaštva.

Tega sicer nisem opazil, da bi bili gledalci jokali, ampak marsikdo se je od samega sočutja nemirno istezal s svojega sedeža in moj sosed, starček, ki je v življenju brčkone izkusil veliko gorja in je bil očitno zelo rahločutna duša, je cmokal z usti in se žalostno obilzoval...

Dekličine prošnje so bile jako prepričevalne. Zato so ji, ko je nehala skakljati in ko je godba utihnila, podarili zlatino.

Edino to se mi je zdelo prav čudno, da je oni starček še dvomil in da je zahteval po latinsko, naj bi še enkrat ponovila svoje prepričevanje.

Meni še je zdelo, da je videl pač še dovolj...

Ko so mi štiri ure nepretrgoma in molče migljale pred očmi moške in ženske noge in sem nato zagledal mirno ulico, mi je bilo nekako tako, kakor da v moji glavi ni vse v redu...

Zdelo se mi je, ko da sem otrok, ki so ga našeškali. In beraču, ki je stopil pred me, sem dejal:

— Ne zameri! Svoj denar sem že pustil tamle.

FARME NA PRODAJ.

Imam na prodaj tri farme za vsoto tri tisoč dolarjev. Ako mislite kupiti farme potem kupite še te tri; skupaj je 115 akrov zemlje. Dve dobri premogovi žil, veliko sadnega drevja, poleg šole, en sosed je Slovenec. Prodaj vse skupaj za \$3000 gotovega denarja. Za sam premog lahko dobite več kot jaz zahtevam za vse skupaj. Nekaj sosedov ima premog že prodan. Pišite mi še danes za več pojasnila. Matt Tušek, Power Point, Ohio. — (Ohio.)

DELO IŠCEM

v Slovenski naselbini v bližini malega mesta, blizu farm, najraje bi dobil stalno delo in želim da je v bližini šole in električne železnice, tudi kupim mali kos zemlje s hišo, samo da je dobra zemlja, dobra voda tudi če je hiša slaba. Rojake prosim če kdo ve za tak primeren prostor severo zahodno od Chicaga v Illinoisu ali pa tudi v Michiganu. Pišite mi na naslov: M. S., 5130 Russell street, Detroit, Mich. (Adv.)

Alli ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ta moderna doba ljubi rahlo milobo Camels

POSKUSITE Camels, pa boste vedeli, zakaj so pridobile zase moderni svet. **MILOBA IN RAHLOST.** Želja po kaj v tej izbirični dobi je urednična v Camels. Tak okus in taka izrazitost kot je ni bilo nikdar prej v nobeni cigareti. Rahla miloba, ki zamore biti posledica edinole prvovrstnega mešanja najbolj izbrane turškega in domačega tobaka.

Ta doba zahteva najboljše izmed vsega ter najde svojo idealno kaj v Camels. Nikjer drugod ne morete dobiti take lahkosti, take vedno zanesljive dobrote kot tukaj.

"IMEJTE CAMEL!"

